

PRIČA DŽELJAJDINA NUŠIJA

Deo iz intervjua sa Pajazit Nušijem

Porodica, pre mog rođenja razume se, je bila velika i relativno bogata porodica. Mom ocu, ili bolje da kažem, mom mladom neoženjenom ocu u mladosti je vraćena jedna od žena njegovog brata koji je umro. Očev brat je umro, i ta je žena, prema običajima onog vremena, vraćena mom ocu. Ali ona je došla u kuću mog oca imajući još jednog sina, Dželjadinu Nušiju, njega ne poznajem, ja, razume se, u to vreme nisam ni bio rođen, a on se tada školovao, studirao. Jednom su se odvojili i smestili u Tirani, ovaj Dželjadin Nušija. Stekao sam utisak da su se razveli iz razloga neslaganja oko toga kako to da se njegova majka, a on odrastao, uda za mog oca. Imam utisak, ali ne znam to tim vremenima jer ih nisam doživeo. Od moje majke sam čuo da može biti jedan od razloga što su se razveli, i nastanili se u Tirani. On je nastavio studije, završio je u Gracu ekonomski fakultet, odmah je doktorirao ekonomske nauke. Vratio se kao savetnik u kraljevsko dvora Ahmet Zogua. U međuvremenu se oženio jednom građankom iz Beča. Ona je došla u Tiranu, držala je nastavu u ondašnjoj školi “Nanës mretneshë” (Kraljice Majke). Tako se zvala ta škola “Nanës mretneshë”, inače poznata škola, kasnije sam čuo za tu školu. Rodili su jedno dete, jednu devojčicu, ona je još uvek živa, zvala se Špresa. Ali u međuvremenu, ona je bila primorana da pobjegne u Beč od režima Envera Hodže, njena majka zajedno sa njom koja je tek bila rođena, promenile su ime i prezime da bi si mogle osigurati život u Beču. U tom pogledu ona... Njeno ime danas je jedno italijansko ime ali eto verujte ne mogu ga se setiti. Njeno pravo ime i ona sama danas kaže, ja sam Špresa, ali njeno prezime podrazumeva se da je i udajom bila primorana da promeni prezime. Ja sam je tokom života tražio, tokom '70-ih godina, uz posredovanje jugoslavske ambasade, ali sam je tražio sa prezimenom Nuši, Špresa Nuši. Jugoslavenska ambasada mi je rekla kada sam bio oko nedelju dana sa jugoslavenskom delegacijom na jednom sastanku UNESCO-a u Beču, porodice Nuši u Beču nema.

Ja sam od tada odustao. Nenadano jednog dana dok sam bio kod kuće, čini mi se 1999. godine, javio mi se jedan prijatelj telefonom iz Beča. “Hej” kaže, “ovde je jedna žena koja se zove Špresa Nuši, kaže da se zove Špresa a preziva Nuši. I želi da zna koji Nuši si ti, od kog Nušija si ti, a od kojeg Nušija je ona”. “Da bre” kažem mu ja, “ja nju poznajem, ona mene ne poznaje, ali ona je iz naše porodice”. Rekao sam joj o njenom poreklu i tako smo se povezali, i dan danas smo u kontaktu, bila je nekoliko puta kod mene, pre tri-četiri meseca je bila u poseti poslednji put. Normalno komuniciramo s njom, ne svaku noć ali možda jednom nedeljno putem e-, putem telefona itd, itd. Ona ima dve kćerke i jednog sina, postala je naravno baba, u starosti je. Bila je profesorica engleskog na Univerzitetu u Beču, penzionisala se na ovom Univerzitetu. U tom pogledu sam imao političkih poteškoća ovde. Nisam smeo da spomenem ime Dželjadinu Nušiju ovde. Nisam smeo iz razloga jer je bio zogist i zakleti antikomunista. Progonio je komuniste, progonio je Fadilja Hodžu i Džavit Nimanija visoke vođe Komunističke partije na Kosovu. Dok su bili učenici učiteljske škole, makli su ih samo zato što su bili komunisti. I ovi ovde, Fadilj Hodža je pokušavao da se informiše, šta je meni bio Dželjadin Nuši, i ja sam mu rekao da mi nije bio ništa, ne poznajem ga nisam imam porodične veze sa njim. Rekao je, “Jedini čovek koji je nas sklanjao, bio je Dželjadin Nuši”. I njegova kćerka mi je rekla kako je svašta učinio Enver Hodža, i naravno njegovi ljudi da ga vrata, Dželjadin Nušija iz kraljevskog dvora, da ga odvedu u Tiranu. Ali on je odgovorio Enver Hodži, “Dok vi imate veze sa Sovjetima moja noga u Albaniju neće kročiti!” Nije se vratio u Tiranu a inače svi koji su se vratili su bili streljani, pogubljeni itd, itd. Ali ni on nije imao sreće na kraljevskom dvoru, mislim da su se nešto sporečkali i posvađali sa kraljevskim dvorom u Londonu.

Kraljevski dvor, pet kćeri Ahmet Zogua, Ahmet Zogu sa svojom decom, sa svojom porodicom i svojom pratnjom, iz Londona je prešao u Kairo u Egiptu, dok Dželjadin nije prihvatio da ide u Egipat i ostao je u Londonu. Umro je iznenadnom smrću od srčanog udara, i govor na sahrani je održao jedan od poznatih intelektualaca tog vremena, Albanac. Rekla mi je njegova kćerka, da na njegovom nadgrobnom spomeniku piše otprilike "Srećan je onaj čovek koji umre pošten i iskren kao Dželjadin Nuši" to je pisalo sa jedne strane na albanskom a sa druge na engleskom. Istraživao sam ovo, pisao o ovome, prikupljao sam materijal o ovom čoveku. Video sam da je bio izuetan čovek, video sam da je bio i pametan čovek. Primetio sam i da je bio antikomunista, ali sam primetio da je bio i veliki zogista, veliki poklonik Zogua. Ali na veliko iznenađenje, u mojim nastojanjima da pronađem materijal direktno iz kraljevskog dvora i iz razgovora koji sam vodio sa Ljekom, ovim koji je umro, sinom Ahmet Zogua, i sa ovim drugima niko ne pristaje da pruži nikakvu direktnu informaciju. Ove informacije koje imam, imam od strane njegovih prijatelja ili putem čitanja različitih dokumenata. Izgleda da su sukobi između njega i kraljevskog dvora, bili jaki u Londonu tako da su... obećano mi je da kada stigne arhiva Ahmet Zogua iz Južne Afrike, da se tu mogu naći dokumenti. Ali, ne verujem ni da će dati te dokumente, a ja sam u potrazi za svim dokumentima iz kojih se može saznati više detalja, da izađe na videlo njegova ličnost. Ličnost o kojoj pišu dokumenti, ne onako kako ja želim. Jer ja nikakvog kontakta, čak i da sam želeo nisam mogao imati, nisam imao kontakta sa njim, to je ono što...